

Az előterjesztést a Kormány nem tárgyalta meg, ezért az nem tekinthető a Kormány álláspontjának.

Jelen előterjesztés csak tervezet, amelynek közigazgatási egyeztetése folyamatban van. A minisztériumok közötti egyeztetés során az előterjesztés koncepcionális kérdései is jelentősen módosulhatnak, ezért az előterjesztés jelen formájában nem tekinthető a Kormány álláspontjának.

A dokumentum célja a társadalmi egyeztetés elindítása és a jogalkotási folyamat átláthatóvá tétele, amelynek alapján, illetve eredményeként a mellékelt tervezet valamennyi tartalmi és formai eleme módosulhat!

**2017. évi ... törvény
egyes büntetőjogi tárgyú törvények módosításáról**

1. A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény módosítása

1. §

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 21. § (3) bekezdés a) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

[Az (1) bekezdésben szabályozott eseteken kívül]

„a) a vádemelést követően a bíróság további eljárásából ki van zárva, aki az ügyben a vádemelés előtt bíróként eljár,”

2. §

(1) A Be. 70. § (5) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(5) Hirdetményi úton kell kézbesíteni

- a) a hivatalos iratot az ismeretlen helyen tartózkodó terhelt részére, és
- b) az értesítést, ha ezt az érdekeltek jelentős száma indokoltá teszi.”

(2) A Be. 70. §-a a következő (5a) bekezdéssel egészül ki:

„(5a) Hirdetményi kézbesítés esetén a hirdetmény tartalmazza, hogy a címzett az iratot melyik bíróságnál, ügyészségnél, illetőleg nyomozó hatóságnál veheti át. Hirdetményben az értesítettek neve nem közölhető.”

(3) A Be. 70. § (6) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(6) A hirdetményt tizenöt napra közzé kell tenni a kézbesítést elrendelő bíróság, ügyészség vagy nyomozó hatóság elektronikus tájékoztatásra szolgáló honlapján és tizenöt napra ki kell függeszteni a bíróság, ügyészség vagy nyomozó hatóság hirdetőtáblájára.”

(4) A Be. 70. §-a a következő (6a) és (6b) bekezdéssel egészül ki:

„(6a) Az iratot a hirdetmény (6) bekezdés szerinti közzétételétől számított tizenötödik napon kell kézbesítettnek tekinteni.

(6b) Az (5) bekezdés a) pontja esetén a hirdetményt tizenöt napra a terhelt utolsó ismert belföldi lakóhelye vagy tartózkodási helye szerinti helyi önkormányzat hirdetőtáblájára is ki kell függeszteni.”

3. §

(1) A Be. 131. § (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) A vádirat benyújtása előtt elrendelt előzetes letartóztatás az elsőfokú bíróságnak a tárgyalás előkészítése során hozott határozatáig, de legfeljebb egy hónapig tart. Az előzetes letartóztatást a nyomozási bíró az előzetes letartóztatás elrendelésétől számított egy év elteltéig

Az előterjesztést a Kormány nem tárgyalta meg, ezért az nem tekinthető a Kormány álláspontjának.

alkalmanként legfeljebb három hónappal, ezt követően alkalmanként legfeljebb két hónappal meghosszabbíthatja.

(2) A Be. 131. § (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(3) A nyomozási bíró határozata ellen bejelentett fellebbezést a törvényszék másodfokú tanácsa bírálja el.”

4. §

(1) A Be. 142. § (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A bíróság a vádirat benyújtásáig az ideiglenes kényszergyógykezelés indokoltságát annak megkezdésétől számított hat hónap elteltével, ezt követően hathavonta felülvizsgálja. A felülvizsgálat iránt az ügyész a határidő lejárta előtt öt nappal tesz indítványt a bíróságnak.

(2) A Be. 142. § (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(4) A bíróság (2) bekezdés szerinti határozata ellen bejelentett fellebbezést a törvényszék másodfokú tanácsa bírálja el.”

5. §

A Be. 195. § (6) bekezdés a) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

(A panaszt elbíráló ügyészségnél a kézbesítéstől számított nyolc napon belül felülbírálati indítvány terjeszthető elő)

„a) a 70/B. § (8) bekezdése, a 149. § (3) bekezdése, a 150. § (2) bekezdése, valamint a 151. § (2) bekezdése szerinti határozat elleni panaszt elutasító határozat ellen,”

(amelyet az ügyészség az iratokkal és indítványával együtt három napon belül megküld a bíróságnak.)

6. §

(1) A Be. 403. § (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) A bíróság határozatának hatályon kívül helyezése vagy az Alkotmánybíróság általi megsemmisítése esetén az eljárást meg kell ismételni.”

(2) A Be. 403. §-a a következő (2) bekezdéssel egészül ki:

„(2) A megismételt eljárásban a XII. Fejezet és a XIII. Fejezet rendelkezéseit az e fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.”

7. §

A Be. XVI. Fejezete a 406. §-t követően a következő II/A. Címmel és 406/A. §-sal egészül ki:

„II/A. Cím
A RENDKÍVÜLI JOGORVOSLATI ELJÁRÁS MEGISMÉTLÉSE

Az előterjesztést a Kormány nem tárgyalta meg, ezért az nem tekinthető a Kormány álláspontjának.

406/A. § (1) Ha az Alkotmánybíróság a Kúria felülvizsgálati eljárás során hozott határozatát megsemmisíti, a Kúria eljárására a XVIII. Fejezet rendelkezéseit kell alkalmazni.

(2) Ha az Alkotmánybíróság a Kúriának a törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslat alapján hozott határozatát megsemmisíti, a Kúria eljárására a XIX. Fejezet rendelkezéseit kell alkalmazni.”

8. §

(1) A Be. 471. § (2) és (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A katonai büntetőeljárásra tartozó ügyben másodfokon a Fővárosi Ítéltábla katonai tanácsa jár el.

(3) A nyomozási bíróként eljáró katonai bíró határozata elleni fellebbezést a törvényszék másodfokú tanácsa bírálja el.”

(2) A Be. 471. §-a a következő (4) és (5) bekezdéssel egészül ki:

„(4) A perújítás megengedhetőségének kérdésében, valamint perújítás elrendelése esetén a perújítási eljárásban hozott ítélet felülbírlata során másodfokon a Fővárosi Ítéltábla más tanácsa is eljárhat.

(5) A katonai bíró a nem katonai büntetőeljárásra tartozó ügyekben is eljárhat.”

9. §

A Be. 486. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„486. § A katonai büntetőeljárásban a nyomozási bíró feladatait a törvényszék katonai bírója látja el. A nyomozási bíróként eljáró katonai bíró határozata elleni fellebbezést a törvényszék másodfokú tanácsa bírálja el.”

10. §

(1) A Be. 542/L. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„542/L. § Az 542/D. §-ban meghatározott bűncselekmények miatt indult büntetőeljárásban védő részvétele kötelező.”

(2) A Be. az 542/M. §-t megelőzően a következő alcímmel egészül ki:

„A fiatalkorúak elleni büntetőeljárás”

(3) A Be. 542/M. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„542/M. § (1) Fiatalkorú elleni büntetőeljárásban az elsőfokú bíróság akkor jár el egyesbíróként, ha az eljárás a fiatalkorú ellen kizárólag az 542/D. §-ban meghatározott bűncselekmény miatt van folyamatban.

(2) Fiatalkorú esetén az (1) bekezdésben meghatározott esetben az elsőfokú bíróságon az egyesbíró tanács elé utalhatja az ügyet, ha a terhelt magyar állampolgár vagy Magyarországon bejelentett lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkezik.

(3) A fiatalkorú életkorát nem szükséges közokirattal bizonyítani, ha az más módon kétséget kizáróan megállapítható.

Az előterjesztést a Kormány nem tárgyalta meg, ezért az nem tekinthető a Kormány álláspontjának.

(4) A nem magyar állampolgár, Magyarországon bejelentett lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel nem rendelkező fiatalkorú esetében a környezettanulmány elkészítése nem szükséges, ha az eljárás a fiatalkorú ellen kizárólag a 542/D. §-ban meghatározott bűncselekmény miatt van folyamatban.

(5) Ha környezettanulmány elkészítése szükséges, az a 453. § (2) bekezdésétől eltérően nem tartalmazza a köznevelési intézmény által nyilvántartott és kezelt adatokat, a munkahely által adott tájékoztatást, illetve a bűnmegelőzési szempontú kockázatértékelést. (6) Ha a bíróság kísérő nélküli fiatalkorú terhelt házi őrizetét rendeli el, a terhelt számára lakásként gyermekvédelmi intézményt is kijelölhet.”

11. §

A Be. 604. § (2) bekezdés n) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

(Felhatalmazást kap az igazságügyért felelős miniszter, hogy)

„n) a büntetőeljárásban alkalmazható hirdetmény útján történő értesítés szabályait,”

(rendeletben szabályozza.)

12. §

A Be. a következő 606/B. §-sal egészül ki:

„606/B. § (1) E törvénynek a ... szülő 2017. évi ... törvénnyel megállapított 21. § (3) bekezdés a) pontját a folyamatban lévő eljárásokban és a jogerős ítélettel elbírált ügyek tekintetében is alkalmazni kell azzal, hogy

a) e törvénynek a 2017. ... -ig hatályban volt 207. § (6) bekezdésében meghatározott ügyekben, illetve a házi őrizet egy éven túli meghosszabbítása tárgyában a törvényszék egyesbírájaként eljáró bíró a 2013. november 22. után indult büntetőeljárások esetében minősül kizártnak,

b) a törvényszék másodfokú tanácsának tagjaként a 215. § (3) bekezdése alapján eljáró bíró a 2016. november 30. után indult büntetőeljárások esetében minősül kizártnak,

c) e törvénynek a 2017. ... -ig hatályban volt 131. § (3) bekezdése, 138. § (3) bekezdése, 142. § (4) bekezdése, illetve 486. §-a alapján az ítélőtábla tanácsának tagjaként eljáró bíró a 2016. november 30. után indult büntetőeljárások esetében minősül kizártnak.

(2) Az előzetes letartóztatásnak az elrendelésétől számított egy év elteltét követő meghosszabbítása tárgyában a törvényszék egyesbíróként eljárva, a nyomozási bíró eljárására vonatkozó szabályok szerint határoz, ha az előzetes letartóztatás meghosszabbítása iránti ügyészi indítvány 2017. ... előtt a törvényszékhez érkezett.

(3) Az ideiglenes kényszergyógykezelésnek az elrendelésétől számított egy éven túli felülvizsgálata tárgyában a törvényszék egyesbíróként eljárva, a nyomozási bíró eljárására vonatkozó szabályok szerint határoz, ha az ideiglenes kényszergyógykezelés felülvizsgálata iránti ügyészi indítvány 2017. ... előtt a törvényszékhez érkezett.

(4) A házi őrizetnek az elrendelésétől számított egy év elteltét követő meghosszabbítása tárgyában a törvényszék egyesbíróként eljárva, a nyomozási bíró eljárására vonatkozó szabályok szerint határoz, ha a házi őrizet meghosszabbítása iránti ügyészi indítvány 2017. ... előtt a törvényszékhez érkezett.

(5) Az ítélőtábla tanácsa a törvényszék másodfokú tanácsára vonatkozó szabályok szerint bírálja el

a) (2)–(4) bekezdés szerint a törvényszék egyesbírájának a határozata ellen bejelentett fellebbezést,

Az előterjesztést a Kormány nem tárgyalta meg, ezért az nem tekinthető a Kormány álláspontjának.

b) az előzetes letartóztatásnak az elrendelésétől számított egy év elteltét követő meghosszabbítása tárgyában a törvényszék egyesbírója által hozott határozat ellen bejelentett fellebbezést, ha a fellebbezés folytán az iratok 2017. ... előtt az ítéletáblához érkeztek.

c) az ideiglenes kényszergyógykezelésnek az elrendelésétől számított egy éven túli felülvizsgálata tárgyában a törvényszék egyesbírója által hozott határozat ellen bejelentett fellebbezést, ha a fellebbezés folytán az iratok 2017. ... előtt az ítéletáblához érkeztek,

d) a házi őrizetnek az elrendelésétől számított egy éven túli meghosszabbítása tárgyában a törvényszék egyesbírója által hozott határozat ellen bejelentett fellebbezést, ha a fellebbezés folytán az iratok 2017. ... előtt az ítéletáblához érkeztek.”

13. §

A Be. 195. § (6) bekezdés c) pontjában az „a 151. § (2) és (4) bekezdése, a 153. § (2) bekezdése” szövegrész helyébe az „a 151. § (4) bekezdése, a 153. § (2) bekezdése” szöveg lép.

14. §

Hatályát veszti a Be.

a) 67. § (3) bekezdése,

b) 67. § (6) bekezdésében a „Sajtóhirdetményben az értesítettek neve nem közzétehető.” szövegrész.

c) 142. § (3) bekezdése

d) 207. § (6) bekezdése.

2. A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény módosítása

15. §

A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 151. § (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) A motozás az elítélt testének és ruházatának, valamint a nála lévő személyes tárgyainak az átvizsgálása. Az elítélt motozását – ide nem értve a motozásnál közreműködő orvost és egészségügyi szakszemélyzetet, valamint a technikai eszközzel történő ruházatátvizsgálást – az elítélttel azonos nemű személy végezheti, és azon csak ilyen személy lehet jelen.”

16. §

A Bv. tv.

a) 10/A. § (8) bekezdésében a „kielégíteni.” szövegrész helyébe a „kielégíteni azzal, hogy ha a kártalanítás összege nem fedezi az azonos soron felsorolt valamennyi követelést, akkor e követeléseket arányosan kell kielégíteni.” szövegrész,

b) 70/A. § (1) bekezdésében a „döntést.” szövegrész helyébe a „döntést, továbbá az ügyész véleményének beszerzését mellőzheti.” szövegrész lép.

3. Záró rendelkezések

17. §

Az előterjesztést a Kormány nem tárgyalta meg, ezért az nem tekinthető a Kormány álláspontjának.

Ez a törvény a kihirdetését követő nyolcadik napon lép hatályba.

18. §

E törvény 5. §-a és 13. §-a a bűncselekmény elkövetési eszközeinek és az abból származó jövedelemnek az Európai Unión belüli befagyasztásáról és elkobzásáról szóló, 2014. április 3-i 2014/42/EU parlamenti és tanácsi irányelvnek való megfelelést szolgálja.

ÁLTALÁNOS INDOKOLÁS

1. Az Alkotmánybíróság 21/2016. (XI. 30.) AB határozatában megállapította, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből eredő alkotmányos követelmény a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 21. § (3) bekezdés a) pontjának alkalmazásakor, hogy a büntetőügy további elintézésében ne vegyen részt olyan bíró, aki az eljárás bármely korábbi szakaszában, így akár a nyomozás során bíróként járt el.

A 21/2016. (XI. 30.) AB határozat indokolása szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt pártatlanság követelménye megkívánja, hogy a büntetőügy további elintézésében ne vegyen részt olyan bíró, aki az eljárás bármely korábbi szakaszában, így akár a nyomozás során bírói feladatokat látott el, ugyanis azzal szükségszerűen együtt jár a bizonyítékok bizonyos szintű, előzetes értékelése. E körben nincs alapvető különbség a nyomozási bíró, a nyomozás során a törvényszéknek az előzetes letartóztatás egy éven túli hosszabbítása tárgyában eljáró bírója, vagy a nyomozás során az előzetes letartóztatás elrendelése, illetve meghosszabbítása tárgyában hozott elsőfokú bírósági határozat elleni fellebbezést elbíráló másodfokú bíróság tanácsa tagjainak feladatai között. Ebből fakadóan pedig a Be. 21. § (3) bekezdés a) pontjának – amely szerint a bíróság további eljárásából ki van zárva, aki az ügyben nyomozási bíróként járt el – szűkítő értelmezése sem lehet alkotmányosan megalapozott.

A bíró kizárásának a Be. 21. § (3) bekezdés a) pontját érinti az Alkotmánybíróság korábban hozott, 34/2013. (XI. 22.) AB határozata is, ebben határozta meg alkotmányos követelményként, hogy a 21. § (3) bekezdés a) pontja alapján a nyomozási bíróra vonatkozó szabályok szerint eljáró törvényszéki egyesbíró is kizártnak minősül az ügy érdemi elbírálásából.

Az alkotmányos követelménynek a jogalkalmazás számára történő egyértelművé tétele indokolja a Be.-nek az említett alkotmánybírósági határozatokkal összefüggésben álló rendelkezései módosítását.

Ennek megfelelően a bíró kizárására vonatkozó általános szabályok között pontosan meg kell fogalmazni azt, hogy a vádemelést követően a bíróság további eljárásából ki van zárva, aki az ügyben a vádemelés előtt bíróként eljár. Indokolt ugyanakkor a nyomozási bíró hatáskörét tágítani, mellyel megteremthető, hogy az előzetes letartóztatás meghosszabbítása és az ideiglenes kényszergyógykezelés felülvizsgálata tárgyában, az elrendeléstől számított egy éven túl döntést hozhasson, hiszen a kényszerintézkedések hatálya alatt töltött hosszabb idő nem indokolja a döntéshozó fórum megváltoztatását. A nyomozási bíró hatáskörének változtatása folytán módosítani kell a nyomozási bíró határozatával szemben bejelentett fellebbezés elbírálásának fórumrendszerére vonatkozó hatályos szabályokat.

A 21/2016. (XI. 30.) AB határozat a 21. § (3) bekezdés a) pontjában írt alkotmányos követelmény rögzítése mellett megsemmisítette a Kúria egy felülvizsgálati eljárásban hozott határozatát. Mindez rámutatott arra is, hogy a Be. rendelkezései csak azon eljárás lefolytatásra vonatkozóan tartalmazznak szabályozást, amelyben az Alkotmánybíróság a rendes jogorvoslat keretében hozott határozatot semmisít meg. Tekintettel arra, hogy a rendkívüli jogorvoslati eljárásban, illetőleg a törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslat alapján hozott határozat megsemmisítését követő eljárásra vonatkozó törvényi előírások hiányoznak, módosítás útján azok pótlása is szükséges. A rendes jogorvoslati eljárásban hozott határozat megsemmisítése esetére pedig a szabályozás egyértelműségét hivatott szolgálni az a rendelkezés, amely az eljárás megismétlésének félreérthetetlen kötelezettségét írja elő, ha az Alkotmánybíróság a bíróság határozatát megsemmisíti.

A 21/2016. (XI. 30.) AB határozatnak a katonai büntetőeljárásokban való alkalmazása teszi indokolttá a katonai büntető eljárásokban hozott határozatok felülbírálati rendszerét és fórumát érintő rendelkezés módosítását. A katonai bírák létszáma ugyanis önmagában is viszonylag csekély, a bíróságok elnevezéséről, székhelyéről és illetékességi területének meghatározásáról szóló 2010. évi CLXXXIV. törvény 3. § (1) bekezdése alapján katonai tanács csak a kijelölt törvényszékeken működik (a Fővárosi, Szegedi, Győri, Debreceni és Kaposvári Törvényszéken), melyek által első fokon elbírált ügyekben a 3. § (2) bekezdése alapján – országos illetékességgel – a Fővárosi Ítéltábla katonai tanácsa jár el. A 21/2016. (XI. 30.) AB határozat alapján, ha a nyomozási bíróként eljáró katonai bíró határozatát az ítéltábla fellebbezés folytán felülbírálja, kizárta válik az ügy másodfokú érdemi elbírálásából. Az általános eljárási szabályok által rendezett, vádemelés előtti bírósági feladatoknak az alkotmányos követelmény érvényre juttatása érdekében szükségessé vált megváltoztatása indokolttá teszi a katonai büntetőeljárásban ugyanezen feladatokat ellátó bírósági fórumrendszerrel történő összhangba hozatalát. A módosítás következtében nem sérül a jogorvoslati rendszerben hagyományosan érvényesülő azon garancia, hogy a fellebbezés folytán eljáró bíróság három hivatásos bíróból álló tanácsban jár el.

Az átmeneti rendelkezések megalkotását lényegesen meghatározó körülmény, hogy a 21/2016. (XI. 30.) AB határozat – ellentétben a már hivatkozott és hasonló tárgyú döntést megfogalmazó 34/2013. (XI. 22.) AB határozattal – nem tartalmazza azt a megkötést, hogy az alkotmányos követelményt a határozat közzétételét követően indult büntetőeljárásokban kell csak alkalmazni, továbbá meg is semmisítette a kifogásolt kúriai ítéletet. Miután kérdésessé vált a 21/2016. (XI. 30.) AB határozatban kifejtett alkotmányos követelmény érvényesítésének az időbelisége, azaz hogy ezt az új, és a bíróságok által értelemszerűen az eddigi ítélkezés során nem követett alkotmányos követelményt mely időponttól kell alkalmazni, illetve az alkotmányos követelményt mely ítéletek esetében kell érvényesíteni, melyet legfőképpen a jogalkalmazásban tapasztalt jogértelmezési különbségekből fakadó bizonytalanság igazolt. Az Alkotmánybíróság által nyitva hagyott kérdést a jogalkotónak kell egyértelműen rendeznie. Az említett két AB határozat közzétételének napjára figyelemmel ezért a módosítás rögzíti, hogy mely időponttól kezdődően kell kizártnak tekinteni a vádemelés utáni bírósági eljárásból a nyomozás során eljáró bírót és az észszerűség szempontjaira figyelemmel a folyamatban lévő ügyek tárgyában való döntéshozatali fórumrendszerét.

2. A Javaslát a bűncselekmény elkövetési eszközeinek és az abból származó jövedelemnek az Európai Unión belüli befagyasztásáról és elkobzásáról szóló 2014/42/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvnek (a továbbiakban: 2014/42/EU irányelv) való megfelelést szolgálja.

3. A Javaslát emellett tartalmaz néhány kisebb módosítást a jogalkalmazói tapasztalatok, és ombudsmani észrevételek alapján a hirdetmény és a határozás bűncselekményekkel kapcsolatos külön eljárás vonatkozásában.

4. A Javaslát tartalmazza továbbá büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) motozásra vonatkozó szabályának az alapvető jogok biztosa jelentésében megfogalmazott ajánlásának megfelelő módosítását, valamint az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti kártalanítás szabályainál is végez apróbb pontosításokat.

RÉSZLETES INDOKOLÁS

Az 1. §-hoz

A bíró kizárására vonatkozó szabályozásból a 21. § (3) bekezdés a) pontját illetően az Alkotmánybíróság – alkotmányos követelmény érvényesülésére hivatkozással – a legutóbbi 4 évben

Az előterjesztést a Kormány nem tárgyalta meg, ezért az nem tekinthető a Kormány álláspontjának.

két határozatot is hozott. A 34/2013. (XI. 22.) AB határozatában alkotmányos követelményként azt rögzítette, hogy a 21. § (3) bekezdés a) pontja alapján a bíróság további eljárásából a nyomozási bíróra vonatkozó szabályok szerint eljáró törvényszéki egyesbíró is kizártnak minősül az ügy érdemi elbírálásából, majd utóbb a 21/2016. (XI. 30.) AB határozatában azt állapította meg, hogy alkotmányos követelmény az is, hogy a büntetőügy további elintézésében ne vegyen részt olyan bíró, aki az eljárás bármely korábbi szakaszában, így akár a nyomozás során bíróként járt el. Az Alkotmánybíróság határozatainak indokolása szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt pártatlanság követelménye megkívánja, hogy a büntetőügy további elintézésében ne vegyen részt olyan bíró, aki az eljárás bármely korábbi szakaszában, így akár a nyomozás során bírói feladatokat látott el, ugyanis azzal szükségszerűen együtt jár a bizonyítékok bizonyos szintű, előzetes értékelése. E körben pedig nincs alapvető különbség a nyomozási bíró, a nyomozás során a törvényszéknek az előzetes letartóztatás egy éven túli hosszabbítása tárgyában eljáró bírójára, vagy a nyomozás során az előzetes letartóztatás elrendelése, illetve meghosszabbítása tárgyában hozott elsőfokú bírósági határozat elleni fellebbezést elbíráló másodfokú bírósági tanács tagjainak feladatai között. Ebből fakadóan pedig a Be. 21. § (3) bekezdés a) pontjának – amely szerint a bíróság további eljárásából ki van zárva, aki az ügyben nyomozási bíróként járt el – szűkítő értelmezése sem lehet alkotmányosan megalapozott. Az alkotmányos követelménynek a jogalkalmazás számára történő egyértelművé tétele indokolja a 21.§ (3) bekezdés a) pontjában írt rendelkezés újra szövegezését annak kimondásával, hogy a vádemelést követően a bíróság további eljárásából ki van zárva, aki az ügyben a vádemelés előtt bíróként eljár. Ez a rendelkezés elsősorban a nyomozási bírót érinti, ezért az ügy fogalma alatt azokat a feladatokat kell érteni, amelyeket jogszabály a nyomozási bíró hatáskörébe utal.

A 2. és 11. §-hoz

A Be. rendelkezései a hirdetmény útján történő kézbesítés módjaként az ismeretlen helyen tartózkodó terhelt esetén az ügyiratot küldő bíróság, ügyészség vagy nyomozó hatóság és a meghatározott helyi önkormányzat hirdetőtábláján történő kifüggesztést, nagyszámú érdekeltet érintő értesítés esetén a sajtóhirdetményben történő közzétételt írják elő. A hirdetményi kézbesítés ezen módjai azonban a címzettek szempontjából kifejezetten korlátozott elérhetőséget biztosítanak a kézbesítendő ügyirathoz, amelyet a gyakorlati tapasztalatok is alátámasztanak.

A Javaslát ezért az Országos Bírósági Hivatal elnökének kezdeményezése alapján a folyamatosan bővülő lakossági internethasználatra tekintettel, a tartós és akár kereshető hozzáférhetőség megvalósítása érdekében a hirdetmények elsősorban interneten történő közzétételét rendszeresíti.

A Javaslát a feltehetően adminisztrációs terhei és bűnügyi költségként el sem számolható költségvonzatai miatt a jogalkalmazásban kevésbé alkalmazott sajtóhirdetmény útján történő értesítés lehetőségét megszünteti, azt hirdetményi kézbesítés útján rendeli közzétenni. A terheltnek szóló hivatalos iratok kézbesítéséhez ugyanakkor a Be. számos esetben olyan jelentős következményeket társít, hogy a minél szélesebb körű hozzáférés lehetőségének fenntartása indokolt. A Javaslát ezért az ismeretlen helyen tartózkodó terhelt esetén fenntartja azt, hogy a hirdetményt a honlapon történő közzététel mellett a terhelt utolsó ismert belföldi lakóhelye vagy tartózkodási helye szerinti helyi önkormányzat hirdetőtábláján is ki kell függeszteni.

A 3. §-hoz

A bíróság vádemelés előtti feladatait első fokon a törvényszék elnöke által kijelölt bíró, mint nyomozási bíró látja el. A nyomozási bíró dönt többek között a bíróság hatáskörébe tartozó kényszerintézkedések közül az előzetes letartóztatás elrendelése és korlátozott ideig történő meghosszabbítása tárgyában. A hatályos szabályozás az előzetes letartóztatás tartama szerint

Az előterjesztést a Kormány nem tárgyalta meg, ezért az nem tekinthető a Kormány álláspontjának.

differentiál, amikor az előzetes letartóztatás egy éven túli meghosszabbításáról való döntés meghozatalát a törvényszék hatáskörébe utalja. A kényszerintézkedés időtartamának nincs jelentősége abban a tekintetben, hogy a kényszerintézkedésről milyen szintű bíróság dönt. Az előzetes letartóztatásban töltött hosszabb idő nem indokolja a döntéshozó fórum megváltoztatását, mivel ez nem jelent többletgaranciát. Nem magyarázható ugyanis az a különbségtétel, hogy ha a nyomozási bíró az előzetes letartóztatás elrendeléstől számított egy évig meg tudja ítélni a kényszerintézkedés meghosszabbításának indokoltságát, akkor egy év elteltét követően miért nem teheti ezt meg. Így a módosítás az előzetes letartóztatás vádemelés előtti meghosszabbítását az elrendeléstől számított időtartamtól függetlenül a nyomozási bíró hatáskörébe utalja.

Tekintettel arra, hogy az előzetes letartóztatás meghosszabbítása tárgyában a kényszerintézkedés tartamától függetlenül nyomozás bíró jár el, a határozata elleni fellebbezés elbírálását indokolt a vádemelést követő jogorvoslatot elbíráló fórummal összhangban szabályozni.

A 4. §-hoz

Az ideiglenes kényszergyógykezelés – a kényszerintézkedés elrendelése esetén – a bíróság tárgyalás előkészítése során hozott határozatáig tart. A jogintézmény kényszerintézkedés jellegére figyelemmel indokoltságnak időszakos vizsgálata nem mellőzhető, melyre a bíróság jogosult. Tekintettel arra, hogy az előzetes letartóztatás meghosszabbítása tárgyában való döntés – függetlenül a meghosszabbítás időtartamától – a nyomozási bíró hatáskörébe kerül, indokolt az ideiglenes kényszergyógykezelésre vonatkozó szabályoknak e rendelkezéssel való összhangba hozatala.

Miután az ideiglenes kényszergyógykezelés indokoltságának felülvizsgálata tárgyában – az előzetes letartóztatás meghosszabbítására irányuló eljáráshoz hasonló módon – a kényszerintézkedés tartamától függetlenül nyomozás bíró jár el, a határozata elleni fellebbezés elbírálását indokolt a vádemelést követő jogorvoslatot elbíráló fórummal összhangban szabályozni.

Az 5 és 13. §-hoz

A 2014/42/EU irányelv 8. cikk (4) bekezdése értelmében a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy az érintett személynek lehetősége legyen a befagyasztást elrendelő határozatot (a magyar szabályok szerinti lefoglalásról és zár alá vételről rendelkező határozatot) a bíróság előtt megtámadni. A bíróság előtti jogorvoslat lehetősége a zár alá vétel esetében adott. A lefoglalás kapcsán azonban a Be. 195. § (6) bekezdésének hatályos szövege csak akkor teszi lehetővé a bírósági felülvizsgálatot, ha a lefoglalást elrendelő határozatot az ügyész hozta. A 2014/42/EU irányelv 8. cikk (4) bekezdése értelmében azonban ezt a lehetőséget a tagállamoknak akkor is biztosítaniuk kell nemzeti jogukban, ha a lefoglalásról igazságügyi hatóságtól eltérő hatóság (vagyis a magyar szabályok szerinti nyomozó hatóság) rendelkezik. A módosítás ennek megfelelően illeszti be a Be. 195. § (6) bekezdésének a) pontjába a lefoglalásról rendelkező 151. § (4) bekezdését, és módosítja megfelelően a 195. § (6) bekezdésének c) pontját. A módosítással Magyarország az irányelv 8. cikk (4) bekezdésében foglalt előírásnak teljes mértékben megfelel.

A 6. §-hoz

Az Alkotmánybíróság az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Ab. tv.) 42. § (1) és (2) bekezdései szerint alaptörvény-ellenesség esetén megsemmisíti az alkotmányjogi panasszal érintett egyedi ügyben hozott ügydöntő határozatot, mely döntés eljárási jogkövetkezményére a bírósági eljárások szabályait tartalmazó törvények rendelkezéseit kell alkalmazni. A módosítás a szabályozás egyértelműségét hivatott szolgálni annak félreérthetetlen kimondásával, hogy ha az Alkotmánybíróság a bíróság határozatát megsemmisíti, azt az eljárást,

Az előterjesztést a Kormány nem tárgyalta meg, ezért az nem tekinthető a Kormány álláspontjának.

melyben a megsemmisített határozat született, újra le kell folytatni, egyben meg is adja a megismételt eljárás lefolytatásának eljárásjogi kereteit.

A 7. §-hoz

A 21/2016. (XI. 30.) AB határozat a 21. § (3) bekezdés a) pontjában írt alkotmányos követelmény rögzítése mellett a Kúria felülvizsgálati eljárásban hozott határozatát egy alkotmányjogi panasz alapján indult eljárásban megsemmisítette. A hatályos büntetőeljárás törvény rendelkezései azonban csak azon eljárás lefolytatásra vonatkozóan tartalmazznak szabályozást, amelyben az Alkotmánybíróság a rendes jogorvoslat keretében hozott határozatot semmisít meg, a rendkívüli jogorvoslati eljárásban, illetőleg a törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslat alapján hozott határozat megsemmisítését követő eljárásra vonatkozó törvényi előírások hiányoznak. Ezt pótolja a módosítás annak előírásával, hogy a Kúria felülvizsgálati eljárásban, továbbá a törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslat keretében hozott határozatának megsemmisítése esetén a Kúria eljárását a felülvizsgálatra, valamint a törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslatra vonatkozó szabályok alapján kell újra lefolytatni.

A 8-9. §-hoz

A bíróságok elnevezéséről, székhelyéről és illetékességi területének meghatározásáról szóló 2010. évi CLXXXIV. törvény 3. § (1) bekezdése alapján katonai tanács a kijelölt törvényszékeken működik (a Fővárosi, Szegedi, Győri, Debreceni és Kaposvári Törvényszékeken), melyek által első fokon elbírált ügyekben a 3. § (2) bekezdése alapján – országos illetékességgel – a Fővárosi Ítéltábla katonai tanácsa jár el. A 21/2016. (XI. 30.) AB határozat alapján, ha a nyomozási bíróként eljáró katonai bíró határozatát az ítéltábla fellebbezés folytán felülbírálja, kizárttá válik az ügy másodfokú érdemi elbírálásából. Az említett AB határozatban kimondott alkotmányos követelmény következtében a Fővárosi Ítéltábla katonai tanácsa ezt követően az adott ügy másodfokú elbírálásából ki van zárva, azaz az elsőfokú ügydöntő határozat elleni fellebbezés tárgyában nem járhat el. Az általános eljárási szabályok által rendezett, vádemelés előtti bírósági feladatoknak az alkotmányos követelmény érvényre juttatása érdekében szükségessé vált megváltoztatása indokoltá teszi a katonai büntetőeljárásban ugyanezen feladatokat ellátó bírósági fórumrendszerrel történő összhangba hozatalát. A módosítás következtében nem sérül a jogorvoslati rendszerben hagyományosan érvényesülő azon garancia, hogy a fellebbezés folytán eljáró bíróság három hivatásos bíróból álló tanácsban jár el.

A 10. §-hoz

A magyar büntetőeljárás törvény hagyományosan kiemelt védelemben részesíti fiatalkorúak csoportját, de a védelem egyes eszközeinek igénybevétele szükségszerűen lassítja az eljárást, ezért e védelem a határozattal kapcsolatos bűncselekmények külön eljárásában nem volt általánosan érvényesíthető. Mivel azonban a jogalkalmazói tapasztalatok szerint határozattal kapcsolatos eljárásban fiatalkorúval szemben büntetés kiszabására egyáltalán nem, bírósági eljárás lefolytatására pedig csak kivételesen került sor, a fiatalkorúaknak biztosított büntetőeljárás védelem erősítése nem járhat az eljárások gyorsaságának és hatékonyságának csökkenésével. Az előterjesztés ennek megfelelően bevezeti a fiatalkorúak eljárásának szabályait a határozattal kapcsolatos külön eljárásba, egyúttal fenntart néhány olyan eltérő rendelkezést, amely továbbra is biztosítja az ilyen ügyek kellően gyors elintézésének lehetőségét, és mellőz egyes olyan merev kötelezéseket, amelyek az ilyen eljárásban valós garanciális tartalmat nem hordozhatnak.

Az előterjesztés a fiatalkorúak tekintetében elsőfokon az egyesbíró eljárását csak arra az esetre teszi kötelezővé, ha az eljárás tárgya kizárólag határozattal kapcsolatos bűncselekmény. Ilyen esetben is lehetőséget biztosít a tanács elé utalásra olyan esetekben, ahol a pedagógus ülnök

Az előterjesztést a Kormány nem tárgyalta meg, ezért az nem tekinthető a Kormány álláspontjának.

részvétele valós többletgaranciát jelent, vagyis ha a terhelt magyar állampolgár vagy Magyarországon bejelentett lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkezik.

A kötelezően elkészítendő környezettanulmány várhatóan nem érné el célját az olyan fiatalok esetén, akiknek háttere nem térképezhető fel. A Javaslat ilyenek tekinti azokat a nem magyar állampolgárokat, akik Magyarországon bejelentett lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel nem rendelkeznek. Amennyiben mégis szükséges a környezettanulmány elkészítése, úgy az rövidített tartalommal is kibocsátható.

A Be. 542/H. § (1) bekezdése a házi őrizet végrehajtási helyeként a menedékjogról és a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvény hatálya alá tartozó személyek elhelyezésére, ellátására és fogva tartására szolgáló létesítményt jelöli ki. A Javaslat az ettől való eltérés lehetővé tétele érdekében írja elő, hogy a kísérő nélküli fiatalok terhelt házi őrizete gyermekvédelmi intézményben is végrehajtható legyen.

A 12. §-hoz

A rendelkezés a folyamatban lévő és – a módosítás specialitására tekintettel – a jogerősen lezárt ügyekre is tartalmaz átmeneti rendelkezéseket. Az átmeneti rendelkezések megalkotását lényegesen meghatározó körülmény, hogy a 21/2016. (XI. 30.) AB határozat – ellentétben a már hivatkozott és hasonló tárgyú döntést megfogalmazó 34/2013. (XI. 22.) AB határozattal – nem tartalmazza azt a megkötést, hogy az alkotmányos követelményt a határozat közzétételét követően indult büntetőeljárásokban kell csak alkalmazni, továbbá meg is semmisítette a kifogásolt kúriai ítéletet. Mindezekre tekintettel kérdésessé vált a 21/2016. (XI. 30.) AB határozatban kifejtett alkotmányos követelmény érvényesítésének az időbelisége, azaz hogy ezt az új, és a bíróságok által értelemszerűen az eddigi ítélkezés során nem követett alkotmányos követelményt mely időponttól kell alkalmazni, illetve az alkotmányos követelményt mely ítéletek esetében kell érvényesíteni. Az aggályt leginkább a 21/2016. (XI. 30.) AB határozat kihirdetését követően a jogalkalmazásban tapasztalt jogértelmezési különbségekből fakadó bizonytalanság igazolta. Az alkotmányos követelmény érvényesítése érdekében a bírósági vezetők ugyanis megkezdték a folyamatban lévő összes ügy áttekintését és az érintett büntetőügyek átszignálását, egy konkrét büntető ügyben eljáró kis létszámú törvényszéken pedig a bírák kizártságukra hivatkozással más törvényszék kijelölését kérték az eljárás lefolytatására. Ez azonban az időszerűségi mutatók romlásával járhat, hiszen a hivatásos bíró személyének megváltozása maga után vonja az eljárás megismétlésének kötelezettségét, hiszen ennek megsértése feltétlen, tehát mérlegelést nem tűrő hatályon kívül helyezési ok.

A kiszámíthatóság és a jogbiztonság követelményére figyelemmel azonban az ügyek széles körét érintő kétség nem tartható fenn, ezért az Alkotmánybíróság által nyitva hagyott kérdést a jogalkotónak kell egyértelműen rendeznie. Az Ab. tv. 43. és 45. §-ainak rendelkezéseiből következően az Alkotmánybíróság határozatának ex tunc hatálya csak akkor van, ha az Alkotmánybíróság a határozatában Alaptörvénnyel ellentétes jogszabályt semmisít meg és egyúttal kifejezetten rendelkezik is arról, hogy ez a felül nem vizsgált bírói döntéseket is érinti. Miután az Alkotmánybíróság a 21/2016. (XI. 30.) AB határozatában nem rendelkezett alaptörvény-ellenes jogszabályi rendelkezés megsemmisítéséről, az ezen AB határozatban írt alkotmányos követelménynek az AB határozat közzétételét követően meginduló eljárásokban kell érvényesülnie. Az említett két AB határozat közzététele napjára figyelemmel rendezi a módosítás azt, hogy mely időponttól kezdődően kell kizártnak tekinteni a vádemelés utáni bírósági eljárásból a nyomozás során eljáró bírót és az észszerűség szempontjaira figyelemmel a folyamatban lévő ügyek tárgyában való döntéshozatal fórumrendszerét. Ennek a fórumrendszernek a megállapítása annak kizárását célozza, hogy az egyébként szigorú határidőkhöz kötött, kényszerintézkedésekről szóló nyomozási

Az előterjesztést a Kormány nem tárgyalta meg, ezért az nem tekinthető a Kormány álláspontjának.

bírói ügyekben az áttételek a határidő lejártát, ezzel együtt a kényszerintézkedés tárgyában való döntés eredményességét veszélyeztessék.

A 15. §-hoz

Az alapvető jogok biztosa, mint nemzeti megelőző mechanizmus az AJB-3865/2016. sz. jelentésében ajánlást fogalmazott meg az igazságügyi miniszternek Bv. tv. és végrehajtási rendelete motozásra vonatkozó szabályainak a módosítására avégből, hogy egyértelműek legyenek a motozás tartalmi elemei. A Bv. tv. 151. §-a megfogalmazása eltérő értelmezésre vezethetett a tekintetben, hogy a motozás és a ruházátátvizsgálás eltérő fogalmat takarnak-e. A módosítás egyértelművé teszi, hogy a motozás milyen cselekményeket foglal magában, vagyis hogy a ruházátátvizsgálás a motozás egyik típusa.

A 16. §-hoz

A módosítás az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti kártalanítás szabályainál végez apróbb pontosításokat. A kártalanításból levonható követeléseknek csak egy részénél indult végrehajtási eljárás, más esetben, így a polgári jogi igény büntetés-végrehajtási bíró határozatával történő beszámítása esetén mögöttes szabályként nem lenne alkalmazható a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény. Ezért a Bv. tv.-ben – a kielégítési sorrend mellett – önálló törvényi rendelkezést igényel az a kérdés is, hogy ha a kártalanítás összege nem fedezi a követeléseket, akkor a követelések kielégítésére milyen arányban kerülhet sor. A szabályozást egyértelművé téve a módosítás rögzíti, hogy az azonos soron lévő követelések kielégítésére a követelések arányában kerülhet sor.

Az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti kártalanítás egy speciális büntetés-végrehajtási bírói eljárás, amelyre a Bv. tv. 50. § (1) bekezdés d) pontja szerinti, az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott, illetve védőjük kérelmére vonatkozó általános szabályokhoz képest – annak sajátosságaira figyelemmel – egyedi eljárási ügymenet került bevezetésre. A bv. intézet a véleményével együtt terjeszti fel a kérelmet, meghatározott dokumentumok csatolásával, amelyek az esetek túlnyomó többségében önmagukban alkalmasak a kérelem jogi alapjának eldöntésére. Szükségtelen adminisztratív terhet jelentene tehát ezekben az ügyekben, ha a büntetés-végrehajtási bíró minden esetben kötelezően beszerezne az ügyészi véleményt. A módosítás ennek mellőzéséhez termeti meg a jogszabályi alapot, a bíróság mérlegelésére bízva annak megkérését.

A 17. §-hoz

Valamennyi módosítás esetén indokolt a mielőbbi hatálybalépés, ezért rendelkezik úgy a Javaslát, hogy a kihirdetést követő nyolcadik napon lép hatályba.

A 18. §-hoz

A jogharmonizációs záradék rögzíti, hogy a Javaslát mely rendelkezései biztosítják az uniós jognak való megfelelést.